

RECENZJA

Ks. Ryszard Federczyk, *Chrystocentryczna duchowość celibatu kapłańskiego*, Siedlce: Unitas 2015, s. 300

W czasach kiedy coraz częściej publicznie podnosi się zagadnienie sensowności utrzymywania w mocy celibatu, warto sięgnąć do jego źródeł i duchowych korzeni. Współczesne postrzeganie kapłana jest coraz silniej nacechowane negatywnym, emocjonalnym myśleniem. Celibatariusz ukazwany jest często błędnie jako największy przegrany obecnych czasów, swoisty męczennik z wyboru, który z niejasnych dla świata powodów, oddał od siebie możliwość wejścia w związek z kobietą. Biorąc pod uwagę gorącą międzynarodową dyskusję teologiczną, jaka powróciła przy okazji niedawnego synodu poświęconego pastoralnym problemom regionu Amazonii, odbywającego się w Watykanie, a także odbijający się szerokim echem w świecie nauki, wydany drukiem komentarz Benedykta XVI i kardynała Roberta Saraha wydaje się właściwym ponowne spojrzenie na charyzmat celibatu, postrzegając go w zgodzie z obowiązującym nauczaniem, jako dar Chrystusa Pana.

Okazją do poszerzenia horyzontów staje się monografia ks. Ryszarda Federczyka, napisana na podstawie rozprawy doktorskiej autora. Recenzowana praca ma charakter teoretyczno-analityczny i pomimo obszernego zakresu podejmowanego zagadnienia posiada przejrzystą konstrukcję. Tematyka publikacji jest heterogeniczna, gdyż mimo iż podejmuje stosunkowo ścisły aspekt, autor dokonuje jego rozległej analizy w oparciu o m.in. historię Kościoła, patrystykę, biblistykę, elementy teologii fundamentalnej, teologię duchowości, a także w szczególny sposób eklezjologię i teologię pastoralną. Bardzo szerokie uniwersum odniesień, zastosowane w pracy przez ks. Federczyka umożliwia dostrzeżenie bogactwa doświadczeń Kościoła oraz wniknięcie w głębię jego nauczania odnoszącego się do tematu pracy. Przyjęta w monografii metoda analizy opartej zwłaszcza na dokumentach Magisterium i literaturze przedmiotu wydaje się być właściwa, choć mogłaby zostać poszerzona o bezpośrednie badania, istotne zwłaszcza z praktycznej perspektywy pastoralistów.

Układ książki jest prawidłowy, przyjęta koncepcja ułatwia lekturę poprzez właściwy pod względem tematu i proporcji podział materiału. Pracę otwiera spis treści (s. 3-4), oraz następujący po nim wykaz skrótów (s. 5). Dalej umieszczono wstęp, stanowiący obszernie wprowadzenie w problematykę publikacji (s. 7-16). Główną część monografii stanowi pięć rozdziałów, podzielonych z kolei na mniejsze podrozdziały (s. 17-274). Całość została zwieńczona zakończeniem (s. 275-283). Pracę zamyka bibliografia przygotowana w sposób precyzyjny, właściwy względem hierarchii przywoływanych źródeł (s. 285-300).

Rozdział pierwszy ukazuje zarys rozwoju praktyki celibatu na przestrzeni dziejów chrześcijaństwa (s. 17-64). Autor wychodzi od podstawowego rozumienia pojęcia celibatu podejmując próbę jego zdefiniowania. Następnie ks. Federczyk, na podstawie Pisma Świętego oraz dostępnej literatury przedmiotu podejmuje analizę biblijnych podstaw celibatu kapłańskiego. W dalszej kolejności autor odnosi się do tradycji z czasów apostoelskich oraz praktyki stosowanej w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. Rozdział kończy analiza stanowiska wypracowanego w czasie obrad Soboru Trydenckiego oraz zestawienie ukazanych informacji z efektami prac Soboru Watykańskiego II.

Drugi rozdział monografii podejmuje udaną próbę teologicznego uzasadnienia praktyki celibatu. (s. 65-108). Autor mierzy się z powszechnymi zarzutami dotyczącymi sensowności bezżeństwa. Słusznie przytoczonym i dobrze opracowanym aspektem jest zagadnienie chrystocentrycznego wymiaru kapłańskiej samotności. W dalszej części rozdziału ukazano rolę celibatu rozumianego jako szczególny charyzmat, kolejno zaś, omówiono jego eklezjalny wymiar. Na zakończenie podjęto eschatologiczny kontekst rozumienia bezżenności.

Rozdział trzeci został poświęcony duchowej płodności celibatariuszy oraz jej roli w budowaniu Królestwa Bożego (s. 109-152). Autor wyprowadził wzorcową analizę porównawczą, zestawiając celibat i małżeństwo, podkreślając przy tym konieczność czerpania dobrych wzorców z sakramentu małżeństwa, mogących ubogacić duchowość kapłańską. W dalszej części rozdziału ks. Federczyk podejmuje się rozszerzenia pojęcia celibatu jako płodnej miłości duchowej, zestawiając ją następnie z miłością pasterską właściwą stanowi prezbiteratu. Autor rozumie realizowanie miłości pasterskiej jako głoszenie słowa Bożego i w tym aspekcie ukazuje jej praktykowanie. Na końcu rozdział dotyka materii szafarstwa sakramentami, stanowiącego duchowy rdzeń życia i działalności kapłańskiej.

Czwarty rozdział przedstawia proces kształtowania kandydata do podjęcia celibatu (s. 153-214). Ta część pracy rozpoczyna się od tematyki dotyczącej rozpoznania i przyjęcia powołania. Następnie autor wymienił i omówił cele formacji seminaryjnej. Istotną z pastoralnego punktu widzenia wydaje się być zwłaszcza teza autora, który za Janem Pawłem II zaznacza konieczność edukacji kleryków w zakresie nauk społecznych, takich jak m. in. socjologia, pedagogika i psychologia, aby nie tylko byli oni prawidłowo rozwinięci pod kątem duchowym, ale by w przyszłości mogli z dojrzałą odpowiedzialnością troszczyć się o powierzonych sobie wiernych, dając przykład duchowej płodności poprzez utrzymywanie wysokiej jakości duszpasterstwa, dostosowanego do potrzeb i wymogów współczesności. W dalszej części rozdziału poruszono aspekt czynników wychowania seminaryjnego. Kolejno podjęto zagadnienie seminarium jako wspólnoty wychowawczej oraz życia we-

wewnętrznego kleryków, które w znacznym stopniu wpływa na kondycję wewnętrzną przyszłych kapłanów oraz ich decyzje i wybory.

Ostatni, piąty rozdział został przede wszystkim poświęcony zagadnieniom duchowego przeżywania celibatu (s. 215-274). Szczególną rolę w zmaganiach z pokusami świata zewnętrznego ma przytoczone przez autora trwanie w kontemplacji słowa Bożego. Dalej podjęto temat sakramentalnego zjednoczenia z Chrystusem oraz braterskiej wspólnoty prezbiterium. W dalszej części rozdziału przedstawiono rolę duchowych przyjaźni oraz zagrożeń i kryzysów. W tym miejscu należy podkreślić iż pomimo bardzo dobrej analizy zagrożeń nie została ona oparta na badaniach empirycznych zrealizowanych z udziałem celibatariuszy. Czysto teoretyczne ujęcie tego aspektu przez autora, nawet uzupełnione przez literaturę przedmiotu, nie może stanowić pełnego omówienia tematu, nie wyczerpuje bowiem całej problematyki. Rozdział wieńczy analiza dotycząca formacji permanentnej i jej wpływu na zachowanie celibatu w życiu kapłańskim.

Reasumując, omawiana pozycja, pomimo wyżej przytoczonych zastrzeżeń, stanowi istotny wkład w naukową dyskusję nad współczesną rolą celibatu w Kościele Katolickim. Monografia została przygotowana w sposób przystępny, co wpływa dodatnio na lekturę i przyswojenie opracowanych treści. Książka może stanowić nie tylko źródło wiedzy, ale także być elementem wspomagającym rozwój duchowy, zakorzeniając czytelnika w nauczaniu Kościoła Powszechnego i umacniając jego wiarę. Dzięki dobremu doborowi źródeł może ona stanowić także bazę homiletyczną, znajdując dzięki temu szersze grono odbiorców. Lektura niniejszej pozycji może być szczególnie cenna dla osób podejmujących odpowiedzialność za kształtowanie przyszłych kapłanów i ich formację seminaryjną, bowiem jedną z ważniejszych cech recenzowanej pracy jest jej uczciwy stosunek do zadań wynikających z celibatu, a także cenne spostrzeżenia dotyczące owocnego trwania w bezżenności.

Jakub Akonom
Siedlce